

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista Je \$6.00 Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 2. decembra (December 2), 1932. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 284 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Konvencija A. D. F. se izrekla za brezposelnostno zavarovanje

Samo trije delegati so glasovali proti. Green naznanil, da se bo organizirano delavstvo ne daj vrglo v boj za uveljavljanje svojega programa. Opozicija obžaluje, ker se je federacija izneverila svojim principom in tradicijam

Cincinnati, O., 1. dec. — Ameriška delavska federacija se je včeraj izrekla za sistem zavarovanja proti brezposelnosti in s tem temeljito revidirala stališče, ki ga je zavzemala na prejšnjih konvencijah. Pri glasovanju, ki je sledilo dolgi debati, so samo trije delegati glasovali proti. Opozicija proti brezposelnostnemu zavarovanju je vodil C. O. Howard, predsednik tiskarske unije, a je bil strahovito poražen.

Howard in John P. Frey, načelnik departmanta kovinskih strokovnih uni v federaciji, sta argumentirala, da odobritev brezposelnostnega zavarovanja pomeni radikalno revizijo načel in tradicij federacije. Green jima je odgovoril, da se časi naglo izpreminjajo in da organizacija ne sme zaostajati v tem velikem gibanju, ki zahteva dalekosežne socialne in ekonomske reforme. Drugi znani sovražniki socialne zakonodaje, kot podpredsednik federacije Mathew Woll in drugi, so molčali. Woll, ki je načelnik resolucijskega odbora, se ni mogel upirati, ker so se člani izrekli za brezposelnostno zavarovanje.

A. P. Wharton, predsednik unije strojnikov in član eksekutivnega sveta federacije, je dejal, da se njegova organizacija bori za uveljavljanje zavarovanja za dvajset let in da je pomemben, ker se je federacija končno izrekla za to. Thomas J. Donnelly, reprezentant obiške delavske federacije in voditelj v boju za brezposelnostno zavarovanje v njegovi državi, je silovito napadal opozicijo in razmrcaril njene argumente. Howard in Frey sta potem umolknila.

Drugi delegati, ki so se udeležili debate, so priznali, da je načrt zavarovanja proti brezposelnosti, ki ga je sestavil eksekutivni svet federacije, pomankljiv, ker ne nudi zadostne zaščite delavstvu pred bedo, vendar pa so se strinjali s izjavo predsednika Greena, ki je dejal, da se mora federacija odločno boriti na ekonomskem in zakonodajnem polju, da doseže svoje cilje.

Slišale so se tudi grožnje o strikijh in ekonomskem bojkotu. To naj bi bilo orodje v boju proti nasprotnikom. "Mi bomo šli sedaj na plan in se odločno borili za sprejetje našega programa," je rekel Green. Drugi govorniki so poudarjali, "da bo treba rabiti silo, ako bodo druga sredstva odpovedala, v interesu zahtev za odpravo brezposelnosti in ublažjenje bede. V sličnem tonu je govoril tudi Green, toda v razgovoru s reporterji je kasneje pojasnil, da je on rabil besedo "sila" v drugačnem smislu kot to nekateri tolmačijo. On je imel v mislih "ekonomsko silo" — strajke, bojkot in piketiranje.

Konvencija se je potem izrekla za modifikacijo Volsteadovega zakona in razveljavljenje osemnajstega amandmanta. Federacija bo napela vse sile, da se to zgodi kakor hitro mogoče.

Protivojna konferenca mladine
New York. — V Rand holi se je te dni vršila protivojna konferenca, katere se je udeležilo nad šeststo zastopnikov raznih radikalnih mladinskih organizacij. Sponsorirala jo je United Youth Conference Against War. Glavni govornik je bil angleški socialistični voditelj Fenner Brockway, ki je govoril o svetovni krizi.

BARBARSKO RAVNANJE Z JETNIKI NA JUGU

Civil Liberties unija zagrožila s tožbami na federalnem sodišču

New York. — (FP) — Enajst prominentnih liberalcev je v imenu American Civil Liberties unije naslovilo pismo na jetniško komisijo države Georgija v zadevi barbarskega postopanja z jetniki, katero je opisal John L. Spivak v knjigi "Georgia Nigger". V pismu odbor unije skuša ugotoviti stališče komisije in njenega načelnika E. L. Raineyja, ki je rekel, da država nima nobenih obveznosti do žrtev jetniškega mučenja. Odbor je namignil, da bo Civil Liberties unija gnala zadevo na federalno sodišče in potem odškodninskih tožb prisilila državo na reformiranje kazenskega sistema.

Zadnja leta je bilo že večkrat poročano o trpinčenju jetnikov do smrti in hladnokrvnih umorih v ječah in jetniških kempah države Georgije. Celotno sliko tega srednjeveškega barbarizma pa je podal Spivak v omenjeni knjigi, v kateri so tudi slike aktualnih slučajev trpinčenja.

Pismo vsebuje sledeče konkretne obtožbe:

- 1). Obesanje jetnikov na stebre v okrajih Early, Monroe in Madison. Jetnike privežejo med dva stebra za roke in noge kolikor jih morejo nategniti in jih pustijo viseti do nezvesti. V okraju Banks rabijo "sod."
- 2). V okrajih Clarke, Lowdes, Seminole in Decatur imajo poseben način "discipline" z "res-trikejlo gibanja". Jetniku zvežejo roke v zapetju, ga položijo v sedečo pozicijo, skrejšo noge, nategnejo zvezane roke preko kolena, nakar vtrkajo toporišče med rokami in nogami. Na ta način napravijo iz jetnika "človeško žogo". Spivak ima v svoji knjigi dve taki slike. Ena kaže kaznjence v nezavestnem stanju.
- 3). V okraju Early tudi "natezajo" jetnike. Spivak je anel sliko, ko je jetnikar Williams privezal nekega jetnika k cementnemu steburu. Za okove na rokah je imel pritrdjeno vrvo, s katero je nategnil jetnikove roke križem, da so skoraj izstopile iz udov. Vrv je nato pritrdil na drugi steber in pustil žrtev, da se je pekla na soncu.
- 4). V Decatur okraju uvajajo "discipline" s pritrdjenjem nog v bodene okove. Vaak gib pomeni neznosne bolečine, ker se žetnji zajedo v meso. V tem stanju jih pritrdijo tudi na posteljo.
- 5). V okraju Muscovet je v modi "železni ovrtnik" in uko-vanje jetnikov na posteljo.

Pismo navaja tudi šest nepo-

Rekordne predsedniške volitve

Nad 39 milijonov glasov oddanih za predsedniške kandidate. Kandidati manjšinskih strank prejeli 1,008,164 glasov

Washington, D. C., 1. dec. — Na podlagi najnovejših poročil, ki so skoro popolna, se je predsedniških volitev udeležilo nad 39,000,000 volitev, največje število v zgodovini Amerike. Governor Roosevelt je prejel 22,814,058 glasov, Hoover pa 15,573,474. Rooseveltova večina torej znaša skoro sedem milijonov glasov.

Predsedniških volitev 1. 1928 se je udeležilo 36,789,669 volitev. Roosevelt je kot zmagovalni kandidat prejel največje število glasov, prav tako Hoover kot poraženi kandidat.

Sedem predsedniških kandidatov manjšinskih strank je prejelo 1,008,164 glasov. Glasovi, oddani za te kandidate, so se potrojili v primeri z glasovi, ki so bili oddani za manjšinske stranke pred štirimi leti.

Norman Thomas, kandidat socialistične stranke, je prejel 805,813 glasov; pred štirimi leti jih je dobil 267,835. William Foster, komunist, je prejel 69,104 glasov v primeri z 42,228, ki jih je dobil pred štirimi leti.

Drugi predsedniški kandidati so prejeli: Upshaw, suhač, 59,656 glasov; Harvey, Liberty party, 45,045; Reynolds, socialist-labor, 21,858; Coxey, farmer-labor, 6,465; James R. Cox, stranka brezposelnih, 219 glasov.

Ta pregled o volilnem izidu pokaže, da ne bo nikake izpremembe v številu elektoralnih glasov. Roosevelt, ki je zmagal v 42 državah, ima 472 elektoralnih glasov, Hoover, ki je zmagal v šestih, pa 59 elektoralnih glasov.

Konzul vidi prihajajo vojno na Pacifiku

San Francisco. — Kitajski konzul Yiseng S. Kink je pri nastopu svoje službe v tem mestu rekel, da bo posrbiše prihajajo vojne najbrž Pacifik in ne Evropa. — Na Daljnem vzhodu je vojna itak v teku že delj časa, dasi se vrši bolj "kavalirsko" — brez napovedi.

jasnenih smrtnih slučajev. 16-letni deček Robert Lee Battle je umrl v državni jetniški kemp, v "chain gangu". Mrliški oglednik je navedel "neznani vzrok". Iz "neznanih vzrokov" sta umrla tudi Charles Riggins, star 22 let, štiri dni potem, ko je prišel v jetniško kempo okraja Pulaski, in George Neal. Johna W. Kendala je ustrelil "ponesreči" mrliški oglednik J. J. Conner. John Smith je bil "ubit 6. septembra, 1929" (oficielni zapiski) v Scottsburo.

VISOKE MEZDE ZDRAVILO PROTI KRIZI

'Nienir urgira črtanje neplodnega kapitala in kritizira delitev dela

Philadelphia. — V dobri sušenjstva so bili gospodarji prisljeni skrbeti za sušnje tudi v času brezdelja ali bolezni. Današnji gospodarji so toliko na boljsem, da so prosti te skrbi, ker jim družba ne nalaga nobene obljave do brezposelnih. To je najtemnejša poga današnje družbe, je rekel eden najodličnejših ameriških inženirjev, Walter P. Polakov, na konferenci Ameriške akademije za politično in socialno znanost v tem mestu.

Po njegovem mnenju je varok krize pomankanje kupovalne sile delavcev in farmerjev. Temu bi bilo mogoče priti v okoliščini z zblizanjem cen in plač, z odpravo prepada, ki zija med njima.

Urgiral je odpravo vseh starih in nepotrebnih strojev, moderniziranje produkcije, črtanje fikcijske vrednosti iz kapitalizacije in zaposlitev delavstva ob krajših urah in višjih plačah.

Delovnik bi se moral znižati na 23 ali do 27 ur na teden, kar je izvedljivo oziroma potrebno radi rapidnega izpolnjevanja produkcijskih metod — strojev. Namen tega naj ni bil: delavstvu dati več prostega časa v svrhu razvijanja in uživanja višje kulture.

Eden največjih nestvorov današnjega časa je delitev dela med čimvečje število delavcev brez zvišanja plač. Rezultat je širjenje bede.

Polakov je rekel, da je velobiznis prišel s to "reformo", da obrne ljudsko pozornost od vprašanja nadkapitalizacije. Plačevanje dividend pri "podjetjih, kjer so bile originalne investicije, je večkratno povrnjene s profiti, je označil za legaliziran rop. Če se bo kapitalizem hotel ohraniti še kaj časa, bo moral črtati vso fikcijsko vrednost, ker drugače se bo sam pokopal pod lastno težo, vsled naraščajočih obilicij.

"Nekoč bo imel neplodni kapital manj privilegijev, brezposelnih delavcev pa več. Kadar pride do te spremembe, bomo rešeni mnogih nepravil, mnogih revolucij. Blagostanje naroda je odvisno od črtanja neplodnega kapitala, ki danes žre velik del narodnih dohodkov," je rekel inženir Polakov.

Jetniki pobegnili iz ječe

Victoria, Tex., 1. dec. — Devet jetnikov je včeraj pretegallo omrežje v tukajšnji jetnišnici in pobegnili. Avtoritete jih sedaj zasledujejo.

Nova odredba sovjetske vlade

Državljeni bodo lahko zapustili Rusijo — ako imajo dovolj denarja

Moskva, 1. dec. — Ruski državljani, katerim je bil doslej odhod iz dežele akoro onemogočen, bodo sedaj deležni tega privilegija, ako bodo sanj plačali visoko ceno v tuji valuti.

Vladna turistična agencija je včeraj naznanila, da bo izdajala vizume posameznikom, ki želijo zapustiti Rusijo za stalno in se naseliti v drugih državah. Za tak vizum bo vlada računala delavcem 500 rubljev, vsem drugim pa tisoč rubljev. Nominalna vrednost rublja je 60 centov.

Tujezemci bodo dobili vizume za odhod iz Rusije po istih cenah, razen Američanov. Tem bo vlada računala samo 22 rubljev za dovoljenje. Ker primeroma nizek odatok ruskoga prebivalstva lastuje slato ali ima prijatelje v inozemstvu, ki bi plačali določeno vsoto, ki bi bila dovolj, da bi nova odredba rezultirala v velikem odhodu ruskih prebivalcev v druge države.

Finančna kriza na Japonu

Padec tečaja jena vanemirli vlado

Tokio, 1. dec. — Padec jena pod 20 centov je napotil vlado, da se je izrekla za nakup vseh tujih deviz, ki znašajo krog eno milijardo jenov. To so povečini v bondih, ki so bili financirani v Ameriki in vloženi v japonske elektrifikacijske kompanije.

Finančno ministertvo je po konferenci, ki jo je sklicalo, izjavilo, da je tak korak potreben, da bo lahko kontroliralo borzne transakcije. Vse finančne transakcije se bodo sedaj koncentrirale na državni banki, ki bo tudi določala uradni tečaj jena.

Vladno akcijo smartajo za preliminarini korak v smeri kontrole tujesemske trgovine, kar bo pivilavo na uvoz izdelkov iz Amerike in drugih držav na Japonu.

800,000 Kanadčanov prejema vladno podporo

Ottawa, Kanada. — Valed brezposelnosti je v Kanadi 800,000 oseb na vladni podpori (krog stoletično več kot v Chicagu), je poročal delavski minister parlamentu. Rasen brezdomcev, za katere skrbi federalna vlada do \$12 mesečno za vsakega, prispevajo za oskrbovanje ostalih tudi provinčne in občinske vlade, vsaka eno tretjino. "Dolo" prejema tudi 140,000 inozemcev, od katerih se je polovica priselila po vojni.

Situacija se ne izboljšuje, ampak se še vedno gorja. Canadian Pacific železnica (privatna) je zaprla skoraj vse večje tovarne za popraviljanje lokomotiv. Vladno pomoč zahtevajo tudi farmerji iz centralnih provinc.

Costigan bo zahteval večjo vladno pomoč

Washington. — Po povratku v Washington je senator Costigan stopil v stike s senatorjem LaFolletom in Wagnerjem o vprašanju kongresne akcije za večjo vladno pomoč brezposelnim. Costigan si je sadnje simo najbolj prizadeval, da pridobi kongres za obširnejši program.

Med drugimi stvarmi bo prišlo na dnevni red tudi vprašanje, da se prišli upravo rekonstrukcijske finančne korporacije na bolj liberalno politiko pri nakazovanju denarja, ki je namenjen za brezposelne. Od apropiiranih 300 milijonov je odbor izdal manj kot četrtino te vsote v obliki posojil državnim in krajevnim vladam. Vodi politiko skupna in brezrežneža. Države dobe posojila le v skrajni sili in mnogo manj kot zahtevajo in potrebujejo.

FRANCIJA ZAHTEVA ODGODITEV PLAČIL

Poslala bo novo spomenico ameriški vladi, v kateri bo pojasnila svoje razloge. Herriot preprečil debato o vojnih dolgovih v poslanski zbornici. Socialisti groze

Pariz, 1. dec. — V svoji novi noti, ki bo v kratkem poslana v Washington, Francija inasitira, naj ameriška vlada odgodi plačilo obrokov na njene vojne dolgove v Ameriki, ki zapadejo 15. decembra.

Nota je bila sestavljena na posebni seji kabineta, katero je sklical ministereki predsednik Herriot. Predno bo poslana v Washington, jo mora odobriti vladni svet, kateremu načeluje predsednik Albert Lebrun. To se bo najbrž zgodilo danes.

Dasi vsebina note ni bila objavljena, se je vseeno povedelo, da Francija naglaja, da je finančno podpirala mnogo evropskih držav, kar pomeni, da bodo nastale splošne poteškoče, ako bo Amerika vztrajala na svojem stališču in zahtevala plačilo obrokov na vojne dolgove. Dalje bo pojasnila svoj finančni položaj in posledice Hooverjevega moratorija za nemška reparacijska plačila. Člani poslanske zbornice so se namreč postavili na stališče, da Francija ne sme plačati Ameriki večje vsote kot jo ona prejme od Nemčije.

Premijer Herriot je včeraj izjavljal daino smago nad tistimi člani poslanske zbornice, ki vodijo opozicijo proti nadaljnjim plačilom na vojne dolgove v Ameriki, ko je pregovoril odseka za finance in sunanje zadeve, da sta se izrekla proti javni debati o vprašanju vojnih dolgov do 9. decembra.

Louis Martin, voditelj nacionalistov, ki je v svoji resoluciji zahteval takojšnjo debato, je dočel poraz, vendar pa vseeno lahko izslove javno debato na podlagi parlamentarnega reda, ako za svoj predlog dobi podporo s strani 50 poslancev.

Tukaj polagajo veliko važnost prihodu Johna Simona, britakega sunanjega ministra, in premijerja MacDonalda. Angleška državnikar prideta v Pariz danes, kjer se bosta sestala s zastopniki francoske vlade in N. H. Davisom, načelnikom ameriške delegacije na rasoročitelni konferenci. Gotovo je, da se bo na tem sestanku raspravljalo o vprašanju vojnih dolgov.

Leon Blum, voditelj francoskih socialistov, je včeraj izrekel resno grožnjo. Dejal je, da bo njegova stranka dala Herriotu še en teden časa, da izdela nekakšen kompromis, in ako v tem času ne bo storil ničesar, tedaj bodo socialisti soglasno glasovali proti plačilu obrokov na dolgove v Ameriki. To pomeni padec vlade, kajti Herriot se ne bo mogel vzdržati na krmlu brez podpore socialističnih poslancev.

Britski kabinet sestavi novo

London, 1. dec. — Nova nota Velike Britanije je bila snci odobrena na seji kabineta in poslana v Ameriko. Nota vsebuje razloge, zakaj je odgoditev plačila obresti in glavnice na dolgove v Združenih državah potrebna. Angleški poslanik v Washingtonu sir Ronald Lindsay bo danes izročil dokument ameriški vladi, nakar bo njena vsebina istočasno objavljena v Londonu in Washingtonu.

Valic tajnosti, v kateri se drži ta zadeva, se je doznalo, da Velika Britanija poudarja v dokumentu, da bodo sledile teške posledice, katere bo občutila tudi Amerika, ako ameriška vlada ne revidira svojega stališča in ne podaljša moratorija za plačila vojnega dolga.

Ko je vojni tajnik Hurley govoril pri ceremonijah na dan premirja v Washingtonu, so navzoči veterani odšli. Hurley je pomagali izgnati bonusnike iz glavnega mesta, zato ga veterani niso hoteli poslušati.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LITERNINA SLOVENSKEGA NAJBOLEJŠE POSPOB

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) in Kansas \$5.00 per year, \$2.50 per half year, \$1.25 per quarter; in Chicago in Kansas \$5.00 per year, \$2.50 per half year, \$1.25 per quarter.

Subscription rates for the United States (except Chicago) in Kansas \$5.00 per year, \$2.50 per half year, \$1.25 per quarter; in Chicago in Kansas \$5.00 per year, \$2.50 per half year, \$1.25 per quarter.

One year in advance—Refund on no refund.

Advertising rates on application—Manuscripts will not be returned.

Editorial office: 1015 North Dearborn St., Chicago, Ill.

PROSVETA

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

155

Kolektivna medicina

Težka ekonomska kriza ima tudi demoralizirajoč efekt na zdravje in zdravilstvo. Živčne bolezni — posledica skrbi in pomanjkanja pravih hrane ter drugače nerednega, iz normalnega tira vrženega življenja — so danes splošne. V zimskem času je še slabše. Danes je na milijone družin, katerim manjka tople obleke in toplote v stanovanju; posledice tega bodo nešteti slučajni prehladi, influence, pljučnice itd. Trpljenje med milijoni brezposelnih bo nepopisljivo to zimo.

Medtem pa, ko je danes bolnikov veliko več, imajo privatni zdravniki manj dela; tudi zdravniki se pritožujejo o brezposelnosti. Razumljivo. Rečeš, ki nima denarja, ne more klicati zdravnika in kupiti zdravil. Nekateri zdravniki pomagajo na kredit, a vti ne in dolgo ne more nobeden. Ostane še javna pomoč. Privatna pomoč je propadla na vseh koncih in krajih. Okrajne organizacije so še edine, ki poleg živčevja in kuriva dajejo za silo tudi zdravilsko pomoč.

Članki listi poročajo, da je javna okrajna bolnišnica tako natlačena z bolniki, da novih sploh ne sprejema več razen skrajno nujnih slučajev. Na drugi strani pa so številne privatne bolnišnice v Chicagu malone prazne! Po cela nadstropja z bolnišničnimi sobami z vsem komfortom so prazna in bolničarke ter zdravniki gledajo pri oknih, kdaj in odkod pride kak bolnik, ki lahko plača postrežbo! Na tisoče bolničark je brez dela in zdravniki se tepejo za paciente, ki imajo še kak groš.

Spot sila blaznega kapitalističnega sistema, te naše "stare in svete institucije", ki se ne sme spremeniti! Javna bolnišnica, v kateri zdravijo zastoj, nima prostora za vse bolnike, privatne bolnišnice so pa prazne in zdravniki v teh nimajo kaj delati! Na eni strani na stotine dobrih zdravnikov in na tisoče dobrih bolničark postopa in čaka na bolnike, na drugi pa taka gneča in postrežba naravnost strahna, ker je preveč bolnikov in premalo zdravnikov ter bolničark! To je sila reda!

Vaša zdrava pamet mora vedeti, da zdravje je prvo. Ako ni zdravja, je življenje muka in brez vrednosti. Dobra ekonomija in napredek človeštva zavisi od zdravih ljudi. Revščina in bolezen se držita pod pazduho in korakata vedno akupa — za njima pa koraka ignoranca. Pa tudi večni prepri. Na svetu bi bilo veliko manj preprotop, zadržanost in dolgih nosov, če bi bilo manj — nervoznih ljudi; tudi fanatizma bi bilo manj. Eden glavnih problemov človeštva je, kako odpraviti vse epidemične bolezni, vse spolne bolezni in vse nevarne bolezni na vitalnih organih — kako odpraviti te bolezni in zavarovati človeka, da bo imel trdne živce. Kajti iz živcev izvirajo vse hysterije, temperamentalni izbruhi in vse takozvane "duševne" bolezni.

Človeštvo je v tem oziru še precej napredovalo, za kar se mora zahvaliti svoji medicinski vedi. Napredek pa je še vedno počasen. To izvira iz ekonomskih razlogov. Krivda je v tem, ker je medicina še danes predmet privatnega izkoriščanja.

Ameriška medicina je od vsega začetka predvsem business. Je sicer nekaj javne skrbi, nekaj javnih bolnišnic, ali na vsako javno bolnišnico je sto privatnih; glavna zdravila praksa (zdravniki, lekarne, klinike in bolnišnice) je v privatnih rokah in samo za privatni profit. Javna oskrba je zelo revna in zanikrna, ker mora biti — iz letnega principa kot je poštena hranilnica — vedno najzanimivejši finančni zavod v državi — in sicer zato, da je privatna oskrba toliko boljše in mikavnejša. Zdravje se danes meri po močnj. Kdor je bogat, ima na razpolago najboljšo zdravilno in najboljšo zdravilne zavode, kdor pa je reva, naj gre v javno bolnišnico, kjer je danes glavna skrb, da se bolnega reveža čim prej iznebi — okrevanega ali mrtvega. To je ena glavnih socialnih krivdnosti!

Ako je torej zdravje prvo, bi moralo stati nad vsako privatno koristjo, nad vsako osebo sebičnostjo, moralo bi biti popolnoma in absolutno javna, socialna, kolektivna skrb. Vse bolnišnice in klinike bi morale biti javni zavodi, vsi zdravniki, bolničarke, dentisti in farmacisti bi morali biti javni delavci in slehri posameznik bi moral imeti v teh zavodih brezplačno medicinsko postrežbo, ki mora biti za vse enako najboljša. Zdravje mora biti prva socialna pravica, ki jo sme terjati sleherni človek od družbe.

Ali se kaj giblje v to smer? Da — nekaj se je začelo, nekaj zelo skromnega, ali takoj je ystala tudi opozicija. Več o tem povemo jutri.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Nedeljska posebnost v S. S. Turn dvorani

Milwaukee, Wis. — Ko smo pred par meseci apelirali na slovenske starše, da priložijo svoje otroke za sodelovanje pri igri "Miklavž prihaja", katere bo uprizorjena v nedeljo 4. decembra v South Side Turn dvorani, tedaj nismo pričakovali tako ogromnega odziva kot smo ga sedaj deležni. Nad 50 otrok se z največjim zanimanjem in veseljem sedaj vežba že nekaj tednov. In kako so ti mali dijetantčki točni! Vsi so vedno na mestu že pol ure pred napovedanim časom.

V nedeljo bo torej njih dan! Stopili bodo korajžno pred naše občinstvo. Kako pa jih bomo sprejeli? Ali se bomo pokazali brezbržne za ta nov mladinski pojav in jih pustili, da bodo prazni dvorani pokazali kaj so se naučili? Ali bomo napolnili dvorano do zadnjega kotička, kot je bila že včasih navada, ter s tem pokazali da ljubimo mladino in bomo podžgali njihovo mladostno navdušenje za krepostne ideale, ki tiho v teh otroških dušah? Komur je le kolikaj pri srcu in mar mladina, bo prebrskal doma vse predale in kote, da najde magari zadnje cente, a katerimi bo plačal nizko vstopnino, da vidi in sliši v nedeljo našo mladino!

Nekaj letošnjih preteklih prireditelj je pokazalo, da postajamo hladni za tisto kar podajajo starejši. Nedeljska prireditev pa bo preizkušnja, da-li umira v nas tudi zanimanje za našo bodočnost — mladino! Saj tako jo vedno nazivamo. Za njo delamo, živimo in v njo stavimo veliko upanje. Potrebno je zato, da se ob takih prilikah javno, dejansko in skupno pokažemo ter izrazimo ljubezen do nje in se nekoliko izredno žrtvujemo za njo.

Org. slov. dom podaja to prireditev, ker je imela od zvečnega postanka in vedno naprej pred očmi dobrobit in bodočnost mladine. Zato je ta org. tembolj vredna, da ji pred zaključkom leta pokažemo, da smo ohranili še vedno lojalnost do nje ter da smo jo pripravljeno podpirati tako dolgo, da ji bo v stanu izvršiti svoj cilj.

Podrobneje ne bomo razlagali nedeljskega programa, ki je pripravljen, ampak spet pozivamo: Pridite, prepričajte se na lastne oči! Dajte spodbudo mladini! Njih veselje naj bo tudi vaše veselje! Pripravljeni je presenečenje za stare in mlade. Miklavž, parklji, angeli, čarodeji, Mevlato, akrali, palčki sokolci, otroci v narodnih nošah, godba, deklaracije, petje otrok in pevskih zborov, boščno drevo, darila, vse to in vzvišeni cilj organizacije, za katerega deluje v naselbin, bi moral privesti slehernega čutečega Slovenca v S. S. Turn dvorano v nedeljo 4. dec.

Pričetek ob 3. popoldne, zvečer ob 7.30.

Pripravljalni odbor.

Doba koncertov

Cleveland, O. — Kot poroča sodrug Hribar iz Newburgha o uspehu koncerta "Delavca", se vidi, da Newburgh napreduje. Udeležili sem se tudi sam tega koncerta, ker me veže dolžnost (če mi aredstva in čas dopuščajo). Človek se boljše počuti v krogu somišljenikov kot kje drugje, posebno ko vidi, da monajo naši fantje in dekleta v Newburghu iti tudi akosi boje proti naseljskim strujam. Zato je prav, da se jim nudi moralna pomoč, da se jih bolj navduši in utrdi za nadaljnje boje.

"Zarja" je 24. novembra spet zasvetila. Sicer nisem bil pri koncertu, a ko sem jih posetil zvečer, se je vsem Zanjom brenilo na obrazih, da so zadovoljni s uspehom koncerta in posetom občinstva. Med Slovenci je bilo tudi mnogo Čehov, ker je nastopil češki pevski zbor "Vojan". Collinwood je bil zastopan zelo dobro. (Tudi Hayny je bil navzoč, manjkalo je še Penkote, zastopnika "A. D.") Reklamo, da je bilo par Čikažanov navzočih. Kdo — niso vedeli.

Res se bomo včasih v metropoli, potem se pa zopet zabavamo in proslavljamo zmage nad reakcijo, katere je vedno na delu za uničenje naprednih delavskih stonj.

V nedeljo 27. nov. sem obiskal koncert godbe "Bled" v SDD na Waterloo rd. v Collinwoodu. "Bled" je ena najboljših slovenskih godb na pihala v Ameriki. Steje čez 80 godbenikov, igra koncertne težke skladbe, pisane komade in koračnice. Učitelj godbe je John Ivanuš.

Najbolj priljubljena točka je bila "Vino, ženske in pesem", valček po znanem skladatelju kralju valčkov Johannu Strausu, in pa "Smrt generala Custerja", ali opis boja izvajan z godbo, ki se je vršil 25. junija 1876 pri Little Big Hornu med kavalerijo generala Custerja in Indijanci rodu Sioux pod vodstvom "Sedečega Bika" (Sitting Bull). Krog 270 moč z generalom vred je bilo obkoljenih od kakih 10,000 Indijancev, ki so pobili vse vojske do zadnjega moža ter jih skalparirali, razem Custerja, kojega so smatrali za neko višje bitje.

Prvi del prizora igra godba indijanski bojni pes, ki se prične z bobnenjem, potem igrajo samo klarineti in bobnanje. Vojni krik izvajajo godbeniki. Zatem se sliši trobentača, godba igra koračnice — vojaki so na pohodu. Strelnjanje in tuljenje zmagovalcev. Poslednje trobentače in obredi pri pokopu padlih. Zdi se ti, da se vse to resnično godi v sedanosti. Koncert je bil vreden vstopnine. Ne vem pa zakaj se nihče izmed naše boljše družbe ne zavzame, da bi naši Bledčani igrali poleti v mestnih parkih. Čudno, da se še ni nihče domislil, da bi pokazali Clevelandčanom enkrat tudi te vrste slovenske kulture.

Na koncertu je bil tudi naš član društva "V boj" in sodrug Steve Bartun, ki je stopil v zakonni jarem z Josephino Mramor ravno dan pred Zahvalnim dnem. Želim jima mnogo sreče. Steve popravlja z John Poznikom avtomobile na 16207 Waterloo rd. Naš član druš. "V boj" Matt Pišler prodaja gasolin na 23615 St. Clair ave. To je v Euclidu, kjer se zavije na Gorikovo in v Pintarjeve farme. Steve in Matt sta dolgoletna collinwoodska aktivna in napredna fanta.

Frank Barbič.

Ohrane kosti

Oglesby, Ill. — Volitve so zamani. Zopet smo dobili novo vlado oziroma novo ime. Človek bi pričakoval, da se bo ljudska masa vaj v taki dolgotrajni krizi kaj naučila, pa vse zaman. Seveda, sedaj je šlo za pivo, upam pa, da bo drugače čez štiri leta, ko bo šlo za kruh.

Socialistična stranka je dobila blizu 2 milijona glasov. Ni dosti za te čase, ampak napredek je vsekakor. Slabo tudi vpliva na tiste, ki so volili socialistično listo, kar oblahti ne objavijo vseh socialističnih glasov v posameznih mestih. V Oglesbyju so bili objavljeni samo iz enega okrožja (82), iz dveh pa nič. Imeli smo paznike, zato vemo, koliko glasov je bilo v resnici vseh skupaj — 83. Skušali bomo, da se to popravi. Sicer ni to nič čudnega, ker nimamo nobenega zastopnika za delavce. Delavstvo je torej izkoriščano do merna. Enako se godi tudi farmarjem.

Pred par meseci je šlo nas več rojakov v Wisconsin pogledat naše farmarje. Videli smo precej. Bili smo v Milstonu pri rojakih Franku Novaku in Smrekarju. Povsod smo bili gostoljubno sprejeti; lepa jim hvala. Potem smo šli na Willard. Tam smo obiskali dosti naših rojakov. Imajo vsi lepe domove in farme. Veliko farm je tudi na prodaj. Ogledali smo si jih veliko. Rojak Louis Jordan nam jih je razkazoval. Sedaj, v teh časih, je tudi s farmo težko začeti, ker ni mogoče nicesar prodati. Hvala Jordanovim za postrežbo.

Pri Silcovich smo bili kot doma; smo jim veliko dolžni, upam, da bomo imeli kdaj priliko povrniti. Potem smo šli pa še v Jump River k rojaku Brunahitu. Žal, da je bil ravno tisti-krat v bolnišnici. Njegova žena nas je lepo sprejela in pogostila. Potem smo šli obiskat rojaka Krasovca v Seldom. Povsod so naši rojaki pridni in vnanji. Tudi tam rojakom hvala za gostoljubnost. Poslovili smo se od Wisconsinu in smo se obrnili zopet proti Oglesbyju, kamor smo prišli brez vsake neugode. Sem se zopet spomnila tistega izreka: Povsod je lepo, doma pa najlažje. Z delom je tukaj ravno tako kot povsod, kjer vlada kapitalizem. Večina delavskih družin živi od miloščine. Pa so menda že zadovoljni s tem, ker so zopet glasovali 8. novembra za sistem, ki nam povere vse, potem pa vrže nazaj par drobtin delavski masi kakor se vržejo psu obrane kosti.

Josephina Pohar.

Iz starih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Leto 1918 — stari izreki iz časopisov, revij in brošur ležijo na pisalni mizi; stara žepna knjiga z zapiski iz raznih govorov, predavanj, izrekov iz časopisov, poleg lastnih opomb, trenutnih misli in idej. Celo bogastvo informativnega gradiva in, kolikarna razlika razmer, gospodarskih in političnih.

Komaj štirinajst let je od tega, ko se je Amerika valjala v bogastvu, ko se nam je klanjal svet in obdobju našo — demokracijo in danes — razvaline povsod, beda, propadlost, smrt.

Toda kaj govorijo ti izreki? — Novembra 18. 1918. New York — "Ameriška trgovina črpa svoje običajne dobičke iz vojne in še pet tisoč milijonov več v enem letu. Posamezna družbe naslanjajo dobičke, ki presega-jo one iz predvojne časa po dvakrat, petkrat, desetkrat in v mnogih slučajih tudi dvajsetkrat. Nikdar v zgodovini moderne sveta ni dobičkarstvo doseglo take, neizmerne višine. Ameriško ljudstvo si je moralo odtrgavati od ust, da je pošiljalo živčev v Evropo, toda ameriški o-deruhi so napravili s tem neizmerne dobičke. Ameriška vlada je kupovala čevlje, obleke, živila, zdravila in tisoče drugih potrebščin za armado, ameriški o-deruhi pa so spravili milijarde dobička.

Mleko je postalo luksuz, da ga primanjkuje v tisočih ameriških domov; otroci hirajo in umirajo, toda ameriški o-deruhi črpa-jo milijone iz tega ropa. Premog je dosegel silno pretirane cene in ga manjka v delavskih hišah; sto drugih potrebščin se ne more kupiti drugače, da se jih dosti-krat preplača.

Toda še vedno se uničuje ne-izmerne množine sadja in raznih potrebščin, da se tako pre-čreži znižanje cen, ker ameriški o-deruhi hočejo še več dobička. Ameriško ljudstvo se poziva naj se žrtvuje, naj pomaga, naj se omejuje pri vsem, pri vsaki življenjski udobnosti — za demokracijo — ker veliki o-deruhi in patrijoti hočejo več dobička.

Toda še vedno se uničuje ne-izmerne množine sadja in raznih potrebščin, da se tako pre-čreži znižanje cen, ker ameriški o-deruhi hočejo še več dobička.

Ameriško ljudstvo se poziva naj se žrtvuje, naj pomaga, naj se omejuje pri vsem, pri vsaki življenjski udobnosti — za demokracijo — ker veliki o-deruhi in patrijoti hočejo več dobička.

In dalje — Amos Pinchot je postal član kongresa Clyde Kitchinu pismo, datirano avgusta 10. 1918, v katerem primerja dobičke 287 teh družb od leta 1917, z dobički prejšnjih let. In teh števil se razvdi sledeče: The American Sugar Refining Co. zaznamuje za leto 1917 6 milijonov dol. več dobička, kakor povprečno prejšnja tri leta. Potem sledijo druge velike korporacije: Armour & Co., 16 milijonov, Atlantic Refining Co., 8 mil., Central Leather Co., 6 mil., Consolidated Coal Co., 6 mil., Du Pont Powder Co., 43, Swift & Co., 26 mil., The United States Steel Corp., 394 milijonov več kot povprečno zadnja tri leta. Skupni dobiček vseh po Pinchotu imenovanih korporacij znaša 15 tisoč milijonov dolarjev več, kot je znašal povprečno prejšnja tri leta.

V istem pismu omenja Pinchot obenem, da je vojni dobiček ameriških valedikalistov znašal leta 1917 skupno vsoto \$5,000,000,000.

In danes — Evropske države izjavljajo, da ne morejo plačati svojih vojnih dolgov, kar pomeni, da bo to strahno breme padlo na rame ameriškega ljudstva, to je delavcev, kmetov in drugih, ki še itak padajo pod te-žkimi bremenji, katere jim nalaga listni družabni red.

In dalje iz zapiskov — Ameriška delavska federacija odklanja zahtevo socialistične stran-ke za upoštevanje šesturnega dela. Zavrača pojasnjevanje potrebe zavarovanja za brezposelnost in za starost.

Štirinajst let je od tega, to-da na konvenciji v Cincinnati je prišel Green pred delegacijo z vsemi temi zahtevami. Toda še vedno odklanja politično akcijo delavstva. Ali bo minilo nadalj-njih 14 let, predno bo prišlo spo-znanje tudi v tem pogledu? Ne! Čas bo govoril in stari nazori bodo izgubili, predno se bo papa Green zavedel, da je reakcionar.

In tako se vrta pred našimi očmi orjaška revolucija. Med-tem ko se rušijo z vedno večjo silo stari stebri kapitalizma, se dviga na obzorju zarja novega časa, ki bo prinesel vsem zati-ram svobodo in areto. Toda na-ša naloga je, da delamo, da gra-dimo, da pomagamo in tako po-vpešujemo prihod lepših dni.

Spartak.

Seja slovenskega štitalnice

Waukegan, Ill. — V vednost vsem Slovencem in Slovenkam v Waukeganu in North Chicagu! Redna mesečna seja slov. nar. štitalnice se vrši v soboto 10. dec. 1932 ob 8. zvečer. Vabljeni ste vsi člani, da se sigurno udele-žite. Vabljeni ste tudi vsi ostali Slovenci in Slovenke, kateri še niste člani štitalnice, da ji tati pristopite, naj je članarina se-čaj samo 10c mesečno. Ne o-čajajte se na osebnosti. Slov. nar. štitalnica je edina kulturna usta- nova, katere namen je: nuditi vsem dobre knjige in časopise. Vaša naprednjak bodi član štitalnice! Rojaki, rojakinje, pri-дите po knjige, katere vam nu-di slov. nar. štitalnica brezpla-čno. Saj v dolgih zimskih večer-ih je edino dobra knjiga, ki vas zabava ter vam prežene teška misli v nejasno bodočnost. Ker stoji slov. nar. štitalnica na pre-cej trdnih finančnih nogah, za-to tudi naroča od časa do časa nove knjige slovenske kakor tu-di angleške. Člani, pridobivajte novih članov, kateri naj pridejo s vami sigurno v soboto 10. dec. ob 8. zvečer, ker bo po seji ne-koliko prav domače zabave, tu-di zakusok in pijača brezpla-čno! — Za slov. nar. štitalnico, Mary Celarec.

Divišande promakala prvič v 31 letih.

New York. — Delničarji A-merican Locomotive kompanije letos na bodo prešli bošičnega darila v obliki dividend, kar se zgodil prvič v 31 letih. Družba je letos dobila še eno naročilo za eno novo lokomotivo.

In iz trohnobe se rodi življenje!

Drevesa, tudi v velemestih, se pripravljajo na zimsko spanje. Do pomladi bodo počivala. Tako je dobro. Odsuženi, oveneli listi na gre-do pot vsega pozemeljakega. Tudi to je dobro, kajti če bi ostali, tedaj bi pomenili smrtno nevarnost za drevesa, ki ne bi mogla zdržati na njih nakopičenega snega. Razen tega bi se pod njimi ne mogli razviti popki, iz katerih se bo v naslednji pomladi rodilo novo listovje.

Listi odpadajo vsako jesen in nastajajo zno-va vsako pomlad — in sledijo tu nekemu po-javu, ki se imenuje v znanstvenem svetu pe-riodiciteta. Za naše kraje obsega ta periodi-citeta pomlad in jesen, drugod, kakor v trop-skih krajih, pa je spet drugače. V deževni do-bi se listi razvijajo, v suhi pa odpadejo. Zgodi se da se razvijajo, tudi če se deževna doba zakani in sledijo tako ritmu, ki je postal dedni življenjski zakon. Za to ni treba tisočletj ali stoletj, zadostujejo še desetletja ali celo neko-liko let, da spremeni rastlina s spremembo življenjskih okoliščin svoje navade in ritem. Tako so drevesa, ki so sledila nekoč evropske-mu ritmu izmenjave listov, postala v tropih "vedno zelena" drevesa.

Ta izraz je v ostalem malo netočen, kajti tudi pri takih drevesih venejo in odpadajo listi — bržkone istotako ritmično — le da to ni tako vidno zaradi novih zelenih listov, ki na-stajajo neprenehoma nad golimi vejami. Tudi iglasto listje naših iglavcev odpada kakor na-vadno listje. Vemo celo, v katerem mesecu od-pade pri posameznih iglavcih največ igel. Pri ameriki n. pr. v mesecu — maju, ko vsa druga drevesa najbolj poganjajo. Ironija narave!

Ironija narave bi se lahko imenovala tudi odpadanje listov poleti in to nikakor ne samo zavoljo suše. Dejansko odpadajo z dreves v tem letnem času listi, ki so prvi poginili spom-ladi in ki so jim poznejši listi na vnanji strani krošnje odvzeli svetlobo. Brez svetlobe pa listi ne morejo vršiti svoje naloge, ki obstoji, kakor znano, v tem, da vdihavajo ogljikovo kislino iz zraka in dajejo tako drevesu hrano in rast.

Zaradi nedostajanja svetlobe se jim že v najzgodnejši dobi stvori ob nastavku ločilna plast (med vejo in pecljem), ob kateri se potem poleti utrjuje.

V mestih so opazovali nenavaden pojav, ta-le namreč, da neka drevesa v sosedini elek-tričnih cestnih svetilk dalj časa obdržijo svojo listnatost obkoko nogo bolj oddaljena drevesa. Tudi so samo večja kolikšna svetleba, ki zavira do skrajnosti nastanek ločilne plasti in s tem odpadanje listov. Druga drevesa pa odvrgo svoje liste v bližini svetilk tem prej. Tudi to si lahko razložimo. Spomladi so takšna dre-vesa baš zavoljo svetilke prej pogmala nego druga drevesa, zato morajo svoje liste tudi prej izgubiti.

Kakor vidimo, nam dajejo drevesa in njho-vi listi še dovolj ugank, ki jih bodo morali bo-taniki rešiti. Vsekakor pa vodi pot od mrtvih listov k — novemu življenju!

Kemik Langmuir

Letošnjo Nobelovo nagrado za kemijo je prejel, kakor je poročala kratka depeša iz Stockholma, ameriški kemik Irwin Langmuir. Pred njim so podelili to nagrado samo še ene-mu ameriškeemu kemiku, in sicer Theodoru Williamu Richardsu leta 1918. Zanimivo je, da sta oba raziskovalca prejela to visoko od-likovanje za duševno delo zavoljo svojih zaslug v področju raziskovanja atomov. V tem po-dročju se giblje danes pač najodločilnejši del našega razvoja za spoznanje narave.

Langmuir je v zvezi z raziskovalcem Lewi-son postavil novo teorijo o vrednosti kemičnih privin. Kakor znano, sestoji vsak atom po da-našnjih naziranjih iz nekakega jedra, protona, in večjega ali manjšega števila elektronov, ki krožijo okrog njega kakor planeti okoli svojega solca. Število elektronov ni stalno, ker jih morejo atomi, kadar se vesejo v spojine, ob svoji periferiji oddajati ali sprejemati. Lang-muir je tu postavil trditev, da je pozitivna vrednost kakšne privine vedno enaka številu elektronov, ki jih ima atom odda, negativna vrednost pa enaka številu sprejetih elektronov. Ta teorija je naletela na mnoge nasprotne in jih ima še danes, vendar je izkušnja zanj.

Velik sloves si je pridobil Langmuir s svoji-mi poskusi za doseg najvišjih temperatur. V plamen električne obločnice je vbrizgaval vodik, katerega molekuli sestoji, kakor znano, iz dveh atomov. V tem plamenu pa je nastal enostomski vodik, ki je zgoreval s takšno vročino, da je dosegala malo manj ko vročino solnane površine. Langmuirve temperature po tej metodi predstavljajo rekord in so našle tudi svojo praktično uporabo za varjenje sila tenkih kovinskih lističev.

Sadje in jagode proti prehladu

Profesor fiziologije na vsepričisti v Upsali Goethliu je dognal s številnimi preiskavami bolnih otrok, da nedostaja celo na vides po-vaem zdravim otrokom vitaminov in so zato v zimskih mesecih nagajeni k prehladom. Po-leti, ko so krava še na gorskih pašnikih, je dovolj vitaminov v mleku in svežem sadju ter jagodah. A tudi pozimi bi morali skrbeti, da bi bilo v naši hrani vedno dovolj sadja, jagod in surovih sokov. Največ vitaminov C, ki mu-di-jo največjo zaščito zoper prehlad, je v-jabolkah, oranžah, borovnicah, malinah, pa-ridnikih itd., dočim jih bruske, česnje, brusni-ce vsebujejo manj.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasnik poročila iz Jugoslavije)

NOV ZAKON O OBČINAH

Skupščini predložen zakonski nacrt, ki določa javne občinske volitve

Beograd, 10. novembra. Danes je vlada predložila narodni skupščini nacrt zakona o občinah, da se poslanci izrečejo za ali proti njemu, kakor bo sklenil o tem se senat, odločil pa kralj sam.

Nacrt tega zakona potrjuje naše napovedi, da bodo tudi občinsko upravljanje "demokratizirano" tako kot skupščinsko. Po izjavi vladnih mož, da se tudi občinska politika ne bo izpremenila, smo pričakovali, da bodo sicer spet z zakonom uvedene volitve občinskih uprav, da pa bodo volilne določbe take, da ne bodo mogoče voliti popolnoma avtonomne. Nacrt že predpisuje, da se voli občinski odbor s splošnimi, enakimi, neposrednimi, to- da javnimi volitvami. Volilo se bo po kandidatih listah, ki jih mora potrditi sodišče. Vsa odbo- rniška mesta pa pripadajo ti- sti listi, ki bo dobila največ gla- sov.

Torej bo treba tudi občinske funkcije voliti javno, tista lista pa, ki bo imela največ gla- sov — pa naj si bi tudi dobila le nekaj malo glasov več od druge najmočnejše — bo dobila vsa odbojniška mesta.

To je tista določba v tem na- črtu, ki utegne zasigurati nade- ljevanje sedanje občinske po- litike. Gre torej za to, da sedanje, povečini imenovane občinske od- bore potrdijo volilci z javnim glasovanjem. Nič novega pri- nas.

Ljubljana, 11. nov.

Smrtna nesreča v fališki elek- trani. — V strugi Drave pri fališki elektrarni se je pri petletni 9. nov. smrtna nesreča, katere žrtev je postal 50-letni Anton Fradel iz Selnice ob Dravi. Ta je pregledoval mehanične na- prave v kesonu (nekak šant do dna struge). Pri vstopu v keson pa je sedel nek delavec na le- se- ni koki ter gledal v šant. Ko je vstal, je v obliki premaknili le- seno kocko, ki je padla v keson naravnost Fradlu na glavo. Zdrabilo mu je lobanjo in je ta- koj obelzel mrtev. Nesreče je to- rej krivo samo naključje.

Pri Naklem je gorelo. — Na Pavki je 10. nov. popoldne iz- bruhnil ogenj v akednu gosi- lničarja Antona Kriznarja. Ske- denj in stanovanjski del sta bila pod eno streho in je bila nevar- nost, da pogori Kriznarju vsa domacija. K sreči so dospeli ta- koj nakelski gasilci, ki so s brzgalno zatrti ogenj, da ni u- ničili vse hiše. Pogorela pa je vsa krma in podstrešje nad go- spodarskim delom poslopja.

Ljubezenska tragedija v Kar- lovcu. — V Karlovcu je služila 23-letna Anka Slančeva iz metli- ške okolice. Ko je služila še v Zagrebu, se je vanjo zaljubil 28- letni plesarski pomočnik Vik- tor Aleksić. Dekle pa ga menda ni maralo dolgo. Ko se je 8. nov. pripeljal Aleksić v Karlovec k Anki ter jo vprašal, ali se poro- či z njim, ga je odklonila. To je fant tako razburilo, da je Anko zgrabil ter nameril nanjo revolver. Ona pa se mu je v zad- njem hipu iztrgala. Aleksić je oddal dva strela, katerih eden je zadel Anko v prsi, ji prebil plju- ta in je krogla izstopila na hrbi- tu. Drugi strel je ni zadel. Hu- do ranjenega dekleta so prepe- ljali v bolnico, a težko, da ji bo- do rešili življenje. Ko je Ale- ksić videl, kaj je storil, je na- stavil revolver še sebi na srce ter sprožil. Zgrudil se je mrtev na tla.

Samomor. — Mariborski trgo- vec, 61 let stari Lovro Polak je zaradi težkih časov začel v te- že- ve in izgubil vse premoženje. Zaradi tega je obupal. Ko je pri- šel pred nekaj dnevi na obisk k sorodnikom v Sedlarjevem, se je tamkaj obesil.

Hrvatski emigranti tihotapijo orožje v Jugoslavijo. — Že po- go- sto se je pisalo, da hrvatski emi- grantje, ki uživajo italijansko za- ščitno, tihotapijo v Jugoslavijo

večje množine orožja, pušk in streliva, ki naj bi se ga pristajši posluzili ob prvem prevratu. Ne- kaj orožja je bilo baše spravljeno tudi pri raznih ljudeh v Ko- navljah, v pokrajini med Kotor- skim zalivom in Dubrovnikom. Policija je prišla temu na sled po tem, da so kmetje orožje pro- dajali. Policija je našla in zaple- nila večjo množino orožja.

Mlatilnica ubila otroka. — Pri posestniku Kvasniku v Selen- burgu, občina Tolsti vrh nad Guštanjem, so 10. t. m. mlatili ajdo. Z mlatilnico na bencinski pogod. Nenadno se je mlatilnica približala posestnikova šest let stara hčerka Martina, transmi- si- je je pograbila za krilo in po- tegnila med kolose. Nesrečo so takoj opazili, a bilo je že pre- pozno. Deklece je vrglo v na- sprotno stran ter je udarila ob tla, kjer je obelzala mrtva.

Otrok se zadušil. — V Raz- gorju pri Zabljuku je otroška igravost povzročila smrt poldru- go leto starega otroka. Tako po- ročajo iz Poljčan. V hiši pose- stnika Viktorja Korosca so se igr- ali posestnikov trije otroci, med njimi komaj 18 mesecev stari Francec. Oče je bil odšel k sosedu po vžgalice, ker jih sam ni mogel najti. Pri sosedu se je nekaj časa zamudil. Med tem pa so njegovi otroci doma našli vž- galice ter v igri zanetili slamo v postelji. Opazovali so ogenj, ko pa je le začelo preveč goreti in se kaditi, so v strahu zbežali, v sobi pa so pustili samo 18-me- sečnega brata. Ta se je v dimu zadušil. Ko se je oče vrnil, je na- šel mrtvega otroka.

Trboveljski otroci žanjejo s svojimi koncerti zmerom lepše uspehe. Učitelj Suljog je zdru- žil veliko število rudarskih o- trok — fantkov in deklic — v pevski zbor, ki mu ga ni para v pevski zbor, ki mu ga ni para v državi in ki bi se lahko pokazal tudi na vsakem inozemskem kon- certnem odru. Pisali smo že o njegovem koncertu v Ljubljani in o koncertih, ki jih je zbor priredil v Beogradu, kjer jim je bilo menda kar nerodno, da ima- mo prav Slovenci prvi tak o- troški zbor, ki spada na sploh med naše najboljše zborove v državi. Tisti, ki teh otrok še niso slišali prepevati na koncertnem odru, tisti res ne morejo imeti niti od daleč slike o umetniški višini njih petja. Kakorkoli so še majhni in pritlikavi, v naj- manjših finesah reagirajo na ri- gentov migljaj in nauk bolj od mnogih "odraslih" zborov. Ve- čja evropska mesta poznajo zbor dunajskih meščanskih otrok, ki koncertira vsako leto po Evropi, toda ta dunajski zbor je sprito teh rudarskih otrok vendarle še slabši. (To ni pretiravanje iz morebitnega lokalnega ponosa, to so fakti, ki jih je dognala tu- di glasbeno-strokovna kritika.) Ta trboveljski otroški zbor ne sega mogoče po lahkih pesmih, ta zbor je začel sprva težke u- metne pesmi, in s težkih pesmi je šel k lažjim. Njih program se- stoji iz samih modernih jugoslo- vanskih komadov. — Letos je ta trboveljski zbor — ki je dobil naziv "trboveljski slavci" — priredil že koncerte v Mariboru, v Kranju, v Celju in drugod, dne 5. novembra zvečer pa je prire- dil koncert v Zagrebu, naslednje- ga dne dopoldne pa istotam za zagrebško šolsko dečo. Kakor povsod drugod, je tudi tu nastop malih pevcev navdušil vse poslu- šalce in najstrošji glasbeni kri- tiki slavijo zbor kot nekaj, kar se jim je zdelo kar neverjetno.

Tako-le je zapisal eden teh poro- čevalcev: "Redkokdaj ima Za- greb priliko, da doživi takšno u- metniško atrakcijo, kakršna je bila "Trboveljski slavci". To je zbor moške in ženske dece, so- larjev osnovnih šol, katerih veči- na staršev so rudarji. Ti otroci so dobili v svojem učitelju diri- gentu g. Suljogu Avgustu moža, ki mora imeti nepopisno zdrave žilice in neizrečno ljubezen do tega, da je vrgel tak zbor in se- stavi umetniško korporacijo, ki zasluži, da se pokaže tudi v tu- jini. Z velikim zanosom in nav- dušenjem je stopila deca na po- dij zagrebške Glasbene akademi- je. Program je bil sestavljen iz kompozicij jugoslovanških av- torjev. Videlo se je, da je bilo pri sestavi razporeda mnogo razumevanja za našo vokalno glasbo. Vse je bilo v stilu in v skladu. Preko 20 pesmi so zape- li otroci na pamet." Dalje pravi poročevalec, da bi ta zbor moral iti v inozemstvo in da bi bila to najboljša propaganda za našo vokalno kulturo. "Vsi nastopi tako zvanih Saengerknaben z Dunaja bi potemeli pred tem odličnim nastopom "Trboveljskega slavca". Poročilo konča- va z navdušenim pozdravom: "Umetniški Zagreb jim kliče: Na skorajšnje svidenje!" Na ta zbor rudarskih otrok smo Slo- venci res lahko ponosni. Zbor mi- sli prirediti še več koncertov na raznih krajih, kakor bo spet na- stopil v Ljubljani.

Leto gob. — Letošnje pozno poletje je bilo v znamenju gob, ki so kar preplavljale mestne trge. Po dolgi in hudi suši je pri- šlo deževje in tedaj so pač začele rasti gobe res kakor "gobe po dežju". Iz vseh krajev so jih no- silili v mesta ter prodajali meča- nom in trgovcem. Goharji Ljub- ljanske okolice so gobe prodajali svezje na ljubljanskem trgu. Ra- čuna se, da jih je bilo svezjih sa- mo v Ljubljani prodanih za naj- manj 250.000 Din. Lepše dohod- ke pa so še imeli kraji, kjer se bavijo s sušenjem gob in jih po- tem prodajajo veletrgovcem a sadeži. S tem se sistematično ba- vijo posebno tisti kraji, ki so bo- gati z gobami. Za suhe gobe so plačevali veletrgovci do 50 Din za kilogram in sodijo, da so na- birali gob zasluzili letos do 13 milijonov dinarjev skupno. Ve- letrgovci izvažajo gobe tudi v in- ozemstvo, kjer poznajo Slove- nije kot bogato gobarsko deše- lo.

Dva požara pri Semiču. — V Kalu pri Štrekljencu je nastal požar v novi kleti posestnika Katarine Golobčeve. Leto dni je tega, kar je istotam pogorela stara vinska klet. Letos jo je posestnika znova zgradila, a jo je požar spet uničil. Kakor lani, je bil požar tudi letos vsekakor podtaknjen. Drugi požar je bil v Nestopli vasi pri posestniku Ivanu Jaketu. Menda so se vne- le saje. Ogenj so takoj opazili, a tedaj je bilo že vse podstro- je v ognju. Stanovanjsko poslo- pje je pogorelo, ostalo domače- jo pa so rešili semiški gasilci.

Do smrti so pobili neznan fan- tje v celjski okolici 23-letnega brezposelnega čevljarkega po- močnika Pavla Baumkircherja od St. Ruperta nad Laškimi. S hudimi poškodbami na glavi so ga prepeljali v celjsko bolnico, kjer pa je poškodbam podlegel.

Umrli so: v Ljubljani kavar- nar Narodne kavarne Josip Carl, istotam Rozalija Jerajeva, v Sa- moboru je umrl 85-letni Vrhni- čan Primož Cassermann, krojač, v Trzinu 84-letni nadlovce pri ba- ronu Bornu Engelbert Digruber, v Smartnem pri Tuhinju upoko- jeni tajnik poštne direkcije Franc Matjan, v celjski bolnici 63-letni občinski revec Gabrijel Jezernik z Velike Pirešice.

Vesti s Primorskega

Aretacije ob fašistični desetlet- nici v Ilirski Bistrici

Kakor drugod so fašisti tudi v Ilirski Bistrici in v Trnovem proslavili 10letnico rimskega re- žima s celo vrsto ceremonij. Ljudstvo pa, ki kljub pritisku ni hotelo sodelovati pri teh pro- slavah, je dalo duška svojem nezadovoljstvu in svojim so- vražnim čustvom na ta način, da so neznanci iz naroda razo- besili na dimniku opekarne v Mali Bukovici jugoslovensko zastavo. Zastavo so opazili šele o priliki cerkvene procesije iz Ilirske Bistrice v Bukovico. Razen tega so povzročili krutek stik na električnih vodih, nape- ljanih iz transformatorja v St. Petru na Krasu v Ilirsko Bi- strico in okolico, in sicer na ta način, da so vrgli kos žice čez oba voda. Na ta način je ostala Ilirska Bistrica 27. oktobra zvečer brez električne razsvet- ljeve, s čimer so hoteli neznan- ci preprečiti svečano razsvetlja- vo na javnih poslopijih. Ilirska Bistrica zares na večer pred dnevom obletnice ni bila raz- svetljena. Končno so nabili na vrata nekaterih odpadnikov listke z napis: "Smrt izdajal- cem!" Take listke so naslednje jutro našli na hišnih vratih ne- kega Vajenčiča Dolfeta, po do- mače Jelčiča, dalje lastnika brisavskega salona Kosa, ki se je v Ilirsko Bistrico priselil od ne- kod z Goriske, in nekega bivše- ga učitelja, ki se je prav tako priselil v Ilirsko Bistrico z go- riske strani.

Dne 28. oktobra in potem še vse do prvih dni novembra je bila Ilirska Bistrica in vsa oko- lica kakor v obsednem stanju. Karabinjerji so pretaknili sled- njo hišo ter nazadnje po nekaj dneh aretirali naslednje mlade- nice: sina kavararja Milana Sajna, po domače Lovrenčevega, iz Ilirske Bistrice, starega 23 let; 19letnega Tomislava An- tona, po domače Mehlinovega, katerega oče ima v Ilirski Bi- strici žago; 26letnega Ambro- žiča Gustava, po domače Pirče- vega, ki je pomočnik na žari- samu; 26letnega gostilničarje- vega sina in krojaškega pomoč- nika Franceta Derencina, bra- tranca Lovrenčevega Milana; brata 20letnega Cirila in 22- letnega Bogomirja Princa, sli- vna gostilničarke na postaji v Trnovem; brata Josipa in Iva- na Maša iz Trnovca; kovače- vega sina Tomislava Antona, po domače Mundetovega; dalje dva druga sinova posestnika s Kup- nike blizu trnovske postaje, po- leg cerkvice sv. Trojice, in več drugih mladenčev iz Topole, premake občine in bistriške o- kolice. Obtožili so jih, čeprav brez vsakih konkretnih doka- zil, da so izvršili vsa gori nave- dena dejanja.

V zvezi s poslednjimi areta- cijami, ki so jih pred tedni iz- vršili v Ilirski Bistrici in irski okolici zaradi protifašističnih letakov, so v teh dneh prišli za- rodenko aretiranega Vilka Bob- ka, Fanica Urbančičeve.

Sprememba v pokrajinskem go- spodarskem svetu na Reki

Pred dnevi je prefekt na Reki ustoličil novi pokrajinski go- spodarski svet. Prefekt je imel ob tej priliki govor, v katerem je navedel glavna gospodarska vprašanja v reški pokrajini, ki jih bo treba čim prej rešiti. Go- voril je o reškem pristanisku, o turizmu, o industriji, poljedel- stvu in sumarstvu.

Med drugim je omenil, da avo- bodna cone na Reki zlasti glede industrijskega razvoja mesta in

pokrajine ni pokazala onega vpliva, kakor se je prvotno pričakovalo. Nasprotno je bila vlada že iz prestičnih razlogov prišla, da vofira ne manj kot 25 milijonov lir za podporo industrijskim podjetjem na Re- ki in v širši okolici. V veliki krizi je gospod. gospodarstvo. Vlada zanj doalej ni pokazala potrebnega zanimanja. Borbe proti tuji (jugoslovenski) kon- kurenci tudi v tem pogledu brez izdatnih državnih subvencij ni mogoče vzdržati še dalje.

Komisar pri kmečki hranilnici v Vipavi

Goriški prefekt je odstavil dosedanjega predsednika Kme- čke hranilnice v Vipavi g. Ignac- ejca Breitenbergerja. Fašisti- ni listi z neko škodoželjno gesto poročajo, da mu fašistične obla- sti očitajo, da je kršil pravila in zakon o kmečkih hranilnicah. Mesto g. Breitenbergerja je bil postavljen za komisarja pri hra- nilnici Italijan dr. Josip Endri- z, občinski tajnik v Vipavi.

10 mesecev ječe zaradi fašitve milijarjev

Pred goriškimi kazenskimi se- natom se je vrtil proces proti 60 letnemu Pavlu Prelihu iz Idrije. Obtožili so ga, da je v- priču drugih ljudi žali dva fa- šistična obmejna milijarja, ki jima je v razburjenju prešel vse najslabše, kar mu je padlo v glavo. Bil je obsodjen na 10 mesecev ječe in na plačilo sod- nih stroškov.

Zaradi bega čez mejo

Potekel je šele teden dni, od- kar je bila proglašena tako sva- na amnestija, že prihajajo ve- sti o novih procesih. Tudi za- one, ki so zbežali čez mejo ve- lja ta amnestija, morajo pa se v štirih mesecih vrniti in pri- javiti sodišču. Samo po sebi pa se razume, da bodo te ljudi le še bolj preganjali. Ob vsaki pri- liki jim je pričakovati areta- cije, za vsako neprevidnost po- licijske nadzorstvo ali celo kon- fiscinacijo. Poleg tega pa je vsem onim, ki so v emigraciji delo- vali ali pa bili le članjenj v kakršnikoli organizaciji, ki je politično ali pa tudi v kakem drugem pogledu taka, da fa- šistom ne prija, zaprta prosta pot domov. Sodelovanje v ta- kih organizacijah, pri kakih de- monstracijah ali manifestacijah, protifašističnega značaja so "zločini", ki bodo ne glede na amnestijo plačani s ječo in kon- fiscinacijami. "Ze zaradi tega, da se ne oziramo na gospodarsko krizo in vti, ki bi spriču po- vratka naših ljudi v svoje do- mače kraje, nastal med našim ljudstvom v Juljski Krajini, si bo pač vaak dobro premislil, preden se bo sploh odločil za tak usoden korak.

Med tem so na Reki obsodili 19letnega Leopolda Preglja na tri mesece ječe in 2000 lir denar- ne kazni, ker je akual brez po- nega lista zbežati v Jugoslavijo. V Gorici je bil zaradi analoga- prestopka obsodjen 26letni Filip Vovčina iz Tribuše prav tako na tri mesece zapore in 2000 lir denarne kazni.

Pojem fašistične propagande na Gorickem

Kakor znano, je fašistična stranka v zadnjem letu pove- tila vse svoje sile za propagan- do med ljudstvom. Po goslu, ki ga je naznanil Mussolini lani koncem oktobra v svojem govo- ru v Napolju, čes, da je treba pritegniti vse ljudstvo v fa- šistične organizacije, je general- ni tajnik Starace organiziral v letošnji pomladi najprej celo vr-

sto propagandnih zborovanj, na- katere je poslal najboljši fašis- tične govornike, nato pa je pri- pravil načrt za laredno akcijo, po kateri naj bi se ljudstvo v čim večji meri organiziralo narav- noat v fašistični stranki. Iajma- na je bila ta akcija v toliko, ker fašistična stranka, če izvame- mo mladinske organizacije, v- zaidnih letih številčno ni niti najmanj napredovala. Kljub va- si propagandi in pritisku, kljub prednostim, ki jih imajo organi- zirani fašisti v vaakem pogledu, pa tudi ta akcija ni obrodila več- jih pozitivnih rezultatov. Dose- lj je bilo v stranki organiziranih nekaj nad milijon odraslih ljudi. Rešim si je prizadevat, da bi to število v vaaj potrožil. Vse pa ka- še, da v fašistični stranki niko- li ne bodo mogli zbrati niti dva milijona ljudi.

Mnogo so si prizadevali v zad- njem času zlasti na Gorickem, da bi pripravili čim večje število ljudi za prostovoljni vstop v stranko. Toda od 300.000 ljudi so a tedavo zbrali skupno 1476 moških, ki so se zares podpisali za vstop v stranko. Iredno ve- lika je bila propaganda med slo- venskim ljudstvom, kar so pri- tem zasledovali namen, da bi mo- gli svetu pokazati, kako to naše ljudstvo ni le še davno potlače- jano, marveč celo fašistovski or- ientirano. Rezultat je bil ta, da se je prijavilo za vstop v stranko v celoti nekoliko manj kot 300 ljudi.

Za vstop v stranko se je pri- javilo pri 33 fašijah (glavnim- mesto Gorica), ki delujejo med slovenskim ljudstvom, v celoti 704 moš, od teh 261 Slovencev, v ostalih 5 fašijah, ki delujejo na mešanim ozemlju slovenskem in- furlanskem pa 343, imed letnih 4 Slovencev. Vpisale so se v Ločniku 14 ljudi (noban Slove- nac), v Podgori 20 (1 Slovenec), v Selkanu 23 (0), St. Petru pri Gorici 3 (2), Ajdovščini 23 (3), Bralinu 13 (9), Crnčičah 10 (3), Komnu 15 (4), v Koprivi pri Kr- minu 47 (6), v Kobridu 47 (20), v Dobrovi 4 (0), Čepova- nu 1 (0), Čerknem 15 (3), Krmi- nu 73 (4), Dolenu 10 (3), Pori 3 (0), Gradski 35 (0), Mirnu 20 (5), Marjanu 14 (0), Črnu vr- hu 5 (2), Opatjem selu 26 (10), Bovecu 2 (0), Podbrdu 22 (3), Bi- hamburgu 9 (3), Romanu 16 (0), Rendah 17 (1), Anžemov 27 (6), Zagraju 11 (0), Sv. Križu pri Ajdovščini 5 (5), Stanjelu 16 (10), v Šmarinah pri Mo- skam 5 (4), pri Sv. Luciji 8 (5), v St. Vidu nad Vipavo 14 (10), v Tamenici 1 (0), Trnovem 2 (2), Tolminu 36 (6), Vipavi 56 (30), na Celu 13 (5), v Idriji pa 103 (90). Velika večina imed- lah prijavlencev so izemljenar- ji in drugi državni nameščenci, ki jih je rešim naselil v deset tisočih v naših krajih. V mestu Gorici se je prijavilo za vstop v stranko 335 ljudi, med njimi komaj okrog 40 Slovencev.

Ti klavirni rezultati naslino "popularizacije" fašističnih idej med našim ljudstvom pa bodo nedvomno povzročili, da se bo položaj ljudstva še bolj poslab- šal. Na drugi strani pa je to nov dokaz, da je vsa politika, vse na- silje samam napram silni narav- ni odpornosti našega ljudstva v Juljski Krajini.

Uboj. — Na cesti proti Ka- nomiji je 22 letni Stefan Gobl- ec s kolom do mrtvega pobil 66- letnega Antona Veitkonja, zida- rja iz Krinca, ki pa je delal na- rje čase v Idriji. Morilec je ta- val vse noč po defanju okoli, po- tam pa se naslednjega dne sam javil oročnikom in izjavil, da je ubil starca v silobranu.

PIJANI PRABICI

V švicarskem kantonu Aar- gauu je pred nekaj dnevi trčil avto, ki je vozil 90 km/h v vo- zilo, ki je pevala več vinskih so- dov, napolnjenih s moštom. Pri trčenju je neki sod počil in- curek sladke pijače je briznil naravnost med prabice, ki se- hodeč-nedeč niso mogli ubraniti vinskega soka. Ker je bilo vo- zilo s prabici spodaj in ob stra- ni tesno zaprto, se je v njih av- to nateklo precej mošta, ki so ga prabici arebali z nepopisno naslado. Posledice seveda niso izostale. V prabicih vozilu je nastal praveci bakarni, kate- rega je bilo konec šele tedaj, ko so sadnjega letinca prišli za vse štiri in ga odnesli v Ko- rito, kjer so ga umili, potem pa mu porinili noč za vrat.

Letelci v rastlinskem svetu

Padala, ki jih je ustvarila narava. — Ze pred dvajsetimi leti je de- jal prof. Schwendener, da je ra- stlina idealno rešila problem le- tanja za svoje potrebe. Vseka- kor bi si izumitelji prihranili marsikakšno razočaranje, če bi proučevali tudi rastlinsko letal- sko tehniko, kakor so proučevali živalstvo.

Tisti tehnik, ki je l. 1617 zgra- dil padalo in se z njim spustil s- strehe neke hiše ter se ubil, bi si gotovo ohranil življenje, da je žel pogledat k skabiozi, kako se padalo zgradi. Semena skabio- se imajo namreč najidealnija padala, ki si jih moremo imeli- ti. Ta padala nimajo samo znane o- blike gob, temveč so tudi okrog- la in se izogiba tako bolje vsem pretrzanjem, ki nastaja- jo zaradi nakopčevanja zraka pod padalnim klobokom.

Sveda si mora rastlina poma- gati samo s konstrukcijo primer- nih padal in jadrainih letal, saj ne more uporabiti motorjev in tudi ne producira plinov, ki bi njena zračna vozila dvigala v- visko. Omejitelj se mora na to, da opremi svoje cvetne praške in semena s pripravami, ki jim do- voljujejo čim daljšo pletanje v zraku in čim daljšo potovanje od rastline matere. Pri cvetnem praški je problem še lažje re- šljiv, saj nima skoraj nobene te- le, a se pri teži 0.0000, kakršno imajo nekatera semena, je stvar bolj sitna.

V našem primeru si pomaga rastlina tako, da je seme opre- mila s daljšimi dlakami, ki se dru- žijo v snope in se med vožnjo po- maku postavijo vodoravno, da se med njimi lovi zrak. Tako dose- ljajo semena padalno brzino 30 cm na sekundo. Enako veliko se- me maka, ki nima takšnih pri- prav, pada s brzino čez na sekun- do.

Se zanimivše so priprave, s katerimi na rastlinskih semenah spreminjajo v jadralske po vseh pravilih. Tako ima lipa tenka, tr- dna loknata peruti, med kateri- mi sedi seme. Takšno seme ne zavisi niti od vetra. Letajo na- mure v svojo pripravo tako po- sevrno tudi v brezvetrju, da se oddaljijo od rastline do 100 m in več.

Pri tem deluje rastlina s naj- preprostejšimi pripomočki. Da spremiti seme v jadralske le- talca, mu pri majhnih krilih pre- toži težilo se majhne malen- kost in še to zadostuje, da se mo- re paati vso navpično na tla. Se- popevneja so seveda semena, ki so opremljena s pravilnimi pro- pelerji, da potujejo po zraku ka- kor reanilna letala. Likodendron tulipifera ima n. pr. na svojem plodu samo trdno, koskavno sa- krivljen listek, ki se med pada- njem vrti okrog svoje osi, con- kretnum plosnau pa ima na svo- jih semenih celo četvero takšnih kril, ki delujejo kakor lopate ve- trnega kolesa.

Ti primeri nam kažejo, da je vse važnejše pridobivanje letne- tehnik rastline, v kolikor pri- dejo v poštev sanjo, še davno iz- tvoritela in možno je, da se reši- la še mnogo njenih problemov, ki jih do danes ni utegnil reši- ti niti človek.

Podjetniku sugestivna reformir- nja v lastnem taboru

Philadelphia. — Ni prijetno biti naseljen gibanja, če kdo la- hko pokaže s pratom na tvoje ko- lege, ki imajo en standard saas, drugoga pa za druge. V tej po- ziciji so tudi tektolini in pleten- inarski podjetniki vzhodne Pennsylvanije, ki so aktivni v gibanju za razdelitev dela med živče delavcev.

Walter C. Teagle iz Philadel- phije je predsednik tega odbora in obenem ali slučajno tudi vpi- len tektolini magnat. Ker na- govarja druge podjetnike, naj se vendar umili bresposelnih ter jim dajo vaaj nekaj zaolu- ka — na račun zaposlenih delav- cev — ga je John Edelman od pleteninarske unije pozval, naj najprej skuša znalati delovnik v skabioh pleteninarskih to- varnah.

Specifično mu je sugestiral, naj porabi svoj vpliv za znika- nje delovnika v pleteninarski in tektolini industriji v Readingu, kjer je v veljavi 60-urni tednik ves čas krize in kjer je vodilni "share-the-work" gibanja Hen- ry Jannsen, predsednik Berkehi- re korporacije.

Kongresni odsek, ki preiskuje volilno korupcijo v Pennsylvaniji. Kakor poročajo, so republikanci kupovali glasove kar na deseto.

ŽELEZNA PETA

Jack London: Socijalni roman.—Prevel Ivan Vuk.

V njegovih besedah in njegovem vedenju je ležal nekak tanki in zlobni dvom, kar je uga-jalo na tistem mnogim. Vendar škof Morehouse se je vznemiril.

"Dr. Jordan je povedal jasno. Njegova preizkušnja resničnosti je: 'Ali bo delovala? Ali ji zaupaš svoje življenje?'"

"Ha," se roga dr. Hammerfield. "Pozabili ste vzeti v obzir škofa Berkeley. On še ni bil nikdar ovržen."

"On je izmed vseh najboljši metafizik," se je smejal Ernst. "Ali vaš primer je ponesrečen. Berkeley je sam priča, da njegova metafizika ni učinkovita."

Dr. Hammerfield se je razardil. On se je resnično razardil. Bilo je, kot da je Ernsta zasačil pri tatvini ali laži.

"Mladič," je rekel. "Ta trditve je vsem ostalim razlagam, ki ste jih tukaj danes govorili, enakovredna. Ona sloni na napačnih in nezajamčenih domnevah."

"Uničen sem," je rekel Ernst pohlevno. "Vendar ne vem, zakaj. Dopovedjte mi to, doktor!"

"Rad, rad," izbruhne dr. Hammerfield. "Kaj znate vi? Vi ne veste, ali je škof Berkeley izjavil to, da njegova metafizika ni učinkovita. Nimate zato dokazov. Mladič, ona je bila vedno učinkovita."

"Kot dokaz, da metafizika škofa Berkeleyja ni učinkovita," — Ernst nekoliko pomolči — "dejstvo, da ima Berkeley vedno to navado, da gre skozi vrata, mesto skozi zid. Svoje življenje zaupa dobremu kruhu, surovemu maslu in pečenim ribam. Brije se z britvijo, da odstrani lase z obraza."

"Ali to so resnične stvari," vzklikne dr. Hammerfield. "Metafizika je duševna."

"In — ali deluje duševno," vpraša mirno Ernst.

Dr. Hammerfield potrdi.

"Torej lahko plesne množice angeljev na koncu igle — v duhu," nadaljuje zamišljeno Ernst. "In z mastjo se hraneč, v kožuh oblečeni bog je lahko tu in deluje — v duhu; in ni nobenih protidokazov — v duhu. Vzemem, gospod doktor, vi živite v duhu?"

"Moj duh je moje kraljestvo," je bil odgovor.

"Z drugimi besedami, vi živite zgoraj med oblaki. Ali prepričan sem, da se spustite na zemljo, ko pride čas obeda in če je slučajno potres. Vendar, povejte mi, doktor, ali se pri potresu ne bojite, da bi bilo lahko vaše breztelesno telo zadeto od breztelesne opeke?"

Nenadoma in nehoti se prime dr. Hammerfield za glavo, kjer je bila z lasmi zakrita brazgotina. Ernst je slučajno izbral primerno sliko. Pri velikem potresu v San Franciscu bi dr. Hammerfielda malodane ubil rušiči se dimnik. Vse prase v smeh.

"No," reče Ernst, ko je smeh ponehal. "Dokazite nasprotno."

Ali dr. Hammerfield je bil trenutno skrušen in borba je zavzela drugi pravec. Ernst od točke do točke pozivlje duhovnike k izjavam. Ako trdi, da pozna delavski razred, jim temeljito dokaže, da ga ne poznajo. Posiljal jih je, naj ovrže njegove trditve. Podajal jim je dejstva, samo dejstva, zaviral njih poletje v oblake in jih vodil zopet na trda tla zemlje in k njeni resničnosti.

Kako točno se spominjam tega prizora. Še sedaj se mi zdi, da ga ališim z bojvito

noto v glasu, kako jih je mučil z dejstvi, ki mu jih niso mogli ovrči. In vsaka je bila kot udar z bičem. Ni imel usmiljenja. Ni zahteval parda in ni ga dajal. Nikdar ne pozabim zadnjega udara, ki jim ga je zadal v slovo:

"Danes zvečer ste večkrat dokazali, deloma odkrito, deloma nehoti, da delavskega razreda ne razumete. Ali zato se vas ne obsoja. Kako naj poznate delavski razred? Vi ne stanujete skupaj z njim. Vi stanujete drugje, skupaj s kapitalističnim razredom. Zakaj bi ne? Kapitalistični razred vas plačuje, vas hrani, daje vam obleko, ki jo imate danes zvečer. Zato pridigujete svojim krušnim gospodarjem neke vrste metafiziko, ki jim prija; in ta specialni način jim je zelo prijeten, ker ne ogroža današnjega družabnega reda."

Pri teh besedah je nastalo vseprek kričeče ugovarjanje.

"O, nikakor vam ne štejemo v zlo tega vašega ugovarjanja," je nadaljeval Ernst. "Vi ste pošten. Vi pridigujete to, kar verujete. V tem leži vaša moč in vaša vrednost za kapitalističen razred. Ali, ako vi vašo vero odkrenete v katerikoli smeri, ki je ogrožajoča za obstoj te red, postanejo vaše pridige neprijetne in odstaviti vas bodo. Saj se vendar to od časa do časa dogaja, ali ne?"

Sedaj ni nikdo ugovarjal. Duhovniki so sedeli molče in pobiti, samo Hammerfield je rekel:

"Ako ima kdo kakšno drugo mnenje, dobi poziv, naj pridi na odstavko."

"Z drugimi besedami, ako je to mnenje neprijetno," nadaljuje Ernst. "Zato vam pravim, pridigujte dalje, da zaslužite svojo plačo, ali pustite za božjo voljo delavski razred pri miru. Vi spadate v sovražni tabor, vi nimate nič skupnega z delavskim razredom. Vaše roke so mehke, ko drugi delajo za vas. Vaš žolodec je poln jedi." (Tu se je dr. Hammerfield zdrnil in vse se je oziralo na njegovo obilo postavo.

To se pravi, svojih lastnih nog ni videl že dolgo vrsto let.) "Vaše misli so prepolnjene nauka, ki je osnovni steber gospodujočega reda. Vi ste ravnotrški vojaki (resniški vojski priznam), kakor ljudje švicarske garde. Ostanite zvesti dolarju in šoli; čuvajte z vašimi pridigami interese vaših krušnih gospodarjev, ali ne ponizujte se k delavskemu razredu, da mu kot goljufivi voditelji služite. Kot pošteni ne morete biti v dveh taborih. Delavski razred je lahko bil brez vas. Ali še bolj: njemu je bolje bres vas, nego z vami."

8. Oktobře

Ko so gostje odšli, vrge se je oče na stol in se jel glasno smejati. Odkar je umrla mati, ga še nisem slišala, da bi se tako smejal.

"Stavim, da dr. Hammerfield še v svojem življenju ni bil tako razburjen," se je smejal. "To so uljudnosti razgovarjanja na cerkveni način! Ali si opazovala, kako je začel pohlevno, kakor očevca — namreč Everhard — ali kmalu je postal rjevočel lev? Njegov duh je izborni izsolan in bil bi iz njega izvrsten znanstvenik, ako bi bila njegova energija naperjena v to smer."

Ni mi treba povdarjati, da me je Ernst Everhard izredno zanimal. Ni me privlačilo samo to, kaj je govoril, ali kako je govoril nego kot človek kot tak. Mislim, da je bilo to valed tega, ker sem bila vkljub svojim štirindvajsetim letom še neomžena.

(Dolje prihodnjik.)

mazan in zakajen, rožasto rdeči prti na mizah morajo prenesti mnogo razlitga vina in mnogo prižganih cigaret, preden jih polijejo v perilo, tla so sivo-črna kakor kmečki škornji in kakor dim iz tovarni. Človeku, ki pride v ta prostor, se zdi, da ne bi mogel niti za hip ostati v njem, ne da bi mu na dušo, na obraz in na oči leglo vsaj nekaj vsega tega sivo-črnega, zdehlega, kislo duševnega zraka.

Tilka pa je živevala v tem prostoru tri leta in še nekaj čez, tekala je od točilnice do mize in je ljudem prinašala silivke, vina in piva, rezala jim je salame in sira in jim dajala cigaret — in ljudje so pili, kadili in debelo pljuvali po tleh in njihove besede so bile skoraj tako težke kakor njihove roke.

Otroško mlada, še skoraj čisto nedolžna je bila, ko je prišla. Oče doma svojih rok ni kdo ve kaj lahko pokladal okrog sebe in človek je samo gledal, kam bi čim prej izginil od hiše. In potem tri leta te zavržene krme. Neznansko težko se je bilo spopetka privaditi vsega tega, tega zraka, tega ljudi, vsega tega dolgočasnega, pa vendar neprestano tako razburilivega obrata. Toda ti stalni gostje, vsi ti zamazani mojstri iz okolice, s svojimi večnim tarokom vsak večer in s svojimi neskončnimi četrtinkami cvika, vsi ti delavci in kmetje, ki so zjutraj prihajali na polje in se zjutraj prihajali na polje, vsi ti pisarčki in pohajči v nakrobnih ovratnikih in napol gospodskih suknjah, ki so cele popoldneve presedevali v krčmi in jim nikoli ni pošel ne čas ne denar ne zaloga osladnih, kratkomišelnih komplimentov — vse to je za Tilko polagoma postalo kakor inventar, s katerim mora človek zmerom lepo ravnavati, da se kaj ne poškoduje, in mora zmerom paziti, da mu kakšna reč ne pade na glavo.

Živevala je Tilka sredi vsega tega, begala je med vsemi temi predmeti in ljudmi in je neprestano skrbela, da se ob kaj preveč ne zadene, in se je neprestano trudila, da bi se lepo vživela v vse te reči. Spopetka je bilo treba nešteto krat zardeti, nešteto krat je bilo treba preližati kakšno besedo. Toda nobena reč se tako rada ne obrti v človeku kakor otroška nedolžnost, nobena reč tako rada ne splohne kakor dekliška rdečica sile in aramejstvitost iz srca — in Tilka se je polagoma napravila za dobro natakarico.

Nekakšno majhno ljubezen, so pravili, je imela potem, z nekakšnim trgovskim agentom, ki je stanoval v ulici, pa je pred dobrim mesecem izginil neznano kam in ji odnesel vso lakreno, navčno vernost in še precejšen zapitek. In kadar se pride gorje nad človeka, potem izlepa ne o diše. Malo potem se je začel žalovati po ulici, med ženami se je nekaj razvedelo o Tilki in o njem, o njenem gospodarju, o tem odurnem človeku, ki je po ves dan preslonel v svoji krčmi v nekakšnem usnjenem suknji-

ču in a čepico na glavi, bolj podobno mesarškemu pomočniku kakor pa krčmarju. In potem je prišlo še nekakšno anonimno pismo na gospo, na to meško, sanjavo, kakor kakšna Mati Božja sladko gospo, ki bi bila prav gotovo spadala bolj v samostan kakor pa v hišo tega zdravega, telesnega, nasilnega človeka. Brez hrupa, brez trdih besed je gospa stopila pred njega in pred njo in brez hrupa, brez trdih besed so se domenili, da pojdejo rajši narazen, da Tilka gre.

In Tilka hodi po prostoru, nosi kozarce in steklenice na mize, streže s cigaretami in gostom navija gramofon in izza mize neprestano kličejo za njo, naj že vendar neha s temi prokletimi žalostnimi ploščami, naj že vendar poišče kaj veselega, poskočnega ali pa naj rajši vse skupaj pusti. Tilka hodi po prostoru, predvčerajšnjim je bila zadnji krat pri frizerju in je zdaj vsa razkodrana; zaponka z blestečo zvezdo se ji svetlika v lasih; z bledega obraza, ki je kakor ves utrujen in izpit od vzdušja, je izginil njen večni rahli, skoro zadržani smehljaj — zgoraj v njeni podstetni sobi sta pripravljena oba kovčega, jutri ali pojutrišnjem bo pobrala svoje stvari in bo šla. In potem bodo gostje apert prišli, sedli bodo za svoje mize in bodo vprašali:

— Kje imate pa Tilko danes?

In gospa bo odgovarjala s svojim dobrim, žalostnim glasom:

— Ah, nič, nekaj malega je bolna, pa je šla domov.

— Kaj pa ji je?

— Ne vem, bo rekla gospa, ampak jaz mislim, da ne bo nič hudega.

Da, da, si misli Tilka sama pri sebi, saj pa tudi res ne more biti nič več hudega z menoj. Jutri, pojutrišnjem bo stopila na cesto, pustila bo za seboj ta zadušeni prostor, pustila bo za seboj tri leta svojega zadušnega življenja in bo šla. Človek, ki se mu je enkrat zgodilo težko gorje, je za zmerom zadosti oborožen, da se mu ni treba več bati življenja.

KDO JE BILA DEVICA ORLEANSKA?

Izročilo trdi, da je bila preprosta pastirica in je tudi izvirala od ubožnih staršev. V smislu te legende jo obravnavajo vsi veliki pesniki, kakor Schiller in Bernard Shaw. Voltaire in Anatole France, ki sta raziskovala čudež s ostrim razumom, bi bila seveda bolj zadovoljna z novo hipotezo, ki jo je postavil te dni Jacoby v časopisu "Mercure de France."

Jacoby trdi z mnogo učenimi dokazi, da je bila Jeana nezakonska hči vojvode Orleanskega in Izabele, torej polsestra in sestrična kralja Karla VII. Bistven del njegovih dokazovanj za to trditve zavzema negativno dokazovanje, da ni mogla biti pastirica, ker ni n. pr. nikoli sanjnila o časih, ko je pasla črede. Šele med neusmiljenim zasliševanjem na svojem procesu je imenovala ime svojih domnevnih staršev. Po drugi strani pa je "čudno", da so ji izkazovali knežje časti, še preden je storila kaj v slavo francoskega orožja, pridobila si je posebne pravice in je imela s kraljevim grbom označeno orožje — to bi dokazovalo, da se je sama zavedala svojega porekla. Čudežna legenda okoli njene osebe je bila le spretna politična intriga.

O Jacobyjevih trditvah se ta čas na Francoskem vneto prepirajo.

NAROČNIKI. POZOR!

Znamenje Sept. 28, 1932) pomeni, da vam je naročnina potekla te dni. Posvetite je pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstaviti, kar si bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstaviti vlad upravnega urada, plačilo nam dopolnite in naročite stari in novi naslov.

Nasli gostoprijemni so val društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za leto 1933 je \$2.00 in za pol leta pa \$1.00. Člani SNPJ doplačajo \$0.50 za leto, za pol leta \$0.25. Za mesto Chicago in Cleveland za leto \$1.50, za pol leta \$0.75, za štano \$0.50. Za Brvno mesto za leto \$1.50, za pol leta pa \$0.75.

Tiskati stane na Brvno \$1.75. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Naročnina lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Akropola—predel revščine

Selišče maloazijskih beguncv.

Novi čas ima svoje življenje in potrebuje prostora, mladost, preteklosti morajo izginiti povsod, če zahtevajo to male porabe in udobnosti vsakdanjega življenja. Marsikateri veličasten apomenik preteklih kultur se je moral tako umakniti novemu času. Vse eno pa je nerazumljivo, da kaže tako malo razumevanja za preteklost mesto, ki ga ves svet občuduje samo zavoljo te preteklosti in od nje tudi najbolj živi. To mesto so Atene in žrtev njih nerazumevanja postaja slavna atenska Akropola.

Že doslej je moral vsak obiskovalec Akropole občudovati, da sta se do njenega severnega in vzhodnega pobočja razrasli dve mestni četrti, ki po svoji zamenjenosti in umazanosti nikakor ne spadata v to bližino. Poleg tega sta ti dve četrti odrezali od Akropole važne njene sestavne dele, kakor n. pr. Tezejovo svetilišče. Proti zapadu in jugu pa je bilo doslej "ozračje čisto", pod hribom se je odpirala široka, kamenita in akopa dolina, ki je pa s svojo divjo preprostostjo in s svojim zaključkom, pastelno nežnimi Atiškimi hribi v daljavi, čudovito harmonizirala s plemenito preprostostjo in tiho veličino svetiščnih zgradb.

A tudi temu zadnjemu ostanoku stilne harmonije preti sedaj nevarnost, ki bo zapetila usodo slavnega hriba. Na "ničvredni" kos zemlje pod njegovo južno in zapadno stran so se začele namreč v zadnjem času trumoma naseljevati družine grških beguncv iz Male Azije, ki jih je po zadnji nesrečni vojni s Turčijo samo v Atene pribežalo pol milijona. Ti bedni ljudje brez vsakih sredstev in podpor so si iskali zatočišča po starem zidovju in v barakah, ki so si jih čez noč postavljali iz zarjavele pločevine in lesnih odpadkov.

Prvotno so se izogibali pustini pod južnimi in zapadnimi pobočji Akropole, a potem se je v zadnjem vročem poletju razširila med njimi govorica, da vejejo sem od morja hladnejši zračni toki. Posledica te govorice je bilo splošno preseljevanje na ta kos zemlje. Vsak dan si tri, štiri družine postavijo tam svoja bedna domovanja, ki so v najbolj kričečem nasprotju s starodavno okolico. Ob Gori nimf je nastalo že celo naselje. Na vso nearečo so ti begunci zaradi 500-letnega življenja pod turškim jarmom postali popolni Orientalci z vsem, kar se drži tega imena: umazanost, nered, neznošen smrad in dim iz odprtih ognjišč so se preselili z njimi pod stene Akropole. V kratkem bo ta samo še središče velike orientalske ubožne četrti.

Naravno, da je to onečističenje slavne okolice zbudilo tudi mnogo protestov in da so se zlasti

arheologi postavili proti njemu. Segli so po samopomoči in nastavili čuvaje na akropolskih pobočjih — toda begunci so po številu močnejši in zadnjič so čuvaje pretepli ter jih napodili. "Popolna anarhija vlada na akropolskih gričih", je pisal zadnjič neki atenski list. Položaj maloazijskih beguncv je sicer obupen in nihče ne more zanikati, da so vredni vsega sočustva, vendar bi se morale lokalne oblasti zganiti in jim dopovedati, da ne smejo uničevati vrednote, ki so nenadomestljive in so pravo bogastvo Grčije. V o-blastih, ki jim ni na tem, da bi jim to dopovedale in poskrbele, da se naselijo drugod v ljudem dostojnejši obliki, je večja krivda nego v teh revežih, ki ne vedo, kaj delajo.

IGRAČE POSTAJAJO SODOBNE

Napredek tehnike v svetu otroške domišljije

Otroci so danes navdušeni za tehniko. To se kaže tudi v elektrifikaciji starih igračk. S kovinskimi sestavilnimi igrami si gradijo vozove, električna brnila, elektromotorje, Morsejeve aparate, signalne naprave za elektrificirane železnice — s čimer so že za leta pred dejanskim razvojem.

Prej smo čestokrat slišali tožbo, da postajajo igrače zelo lahko žrtev razdiralne otroške radovednosti. Danes pa mladi človek najraje "gradi" in "konstruira."

Značilno za naš čas je, da imajo pred drugimi prednost gradilne igre, s katerimi se dajo sestavljati celo vasice, kmetije, izvenmestne naselbine. Ali je to odsev teženj odraslega

sveta, ki je mesta naveličan dogria?

Duh časa se kaže v tehničnem realizmu igrač, a tudi v njihovi potezi po domačnosti, koristnosti. V tej domačnosti vlada kakor nekoč žena, toda ne tista, ki se enači moškemu in opravlja moške posle, temveč tista, ki je gospodarica pri svojih hišnih in gospodinjskih opravilih. Dekleta si žele poleg nekdanjih lutk igralnih priprav, s katerimi lahko izvršujejo razna koristna dela. Najnovejša je poleg kolovratov in podobnega tkalni stroj na roko, s katerim se dajo stikati pravi kosci obleke. Istotako se dajo uporabiti v gospodinjstvu n. pr. električna brnila, ki jih dečki lahko sestavijo iz svojih gradilnih zbirk.

Pri peku

Prodajalka: "Kaj bi pa rad, fantek?"

Fantek: "Atek me je poslov, da kupim en zavoj cigaret."

Prodajalka: "Cigaret pa nimamo pri nas. Tu se prodaja le kruh."

Fantek: "No, mi pa dajte en kifleček!"

V hotelu

Gost: "Natakar, večeraj sem našel v juhi en manšetni gumb, danes pa drugega."

Natakar: "Saj nisem hud! Samo povejte mi, kdaj bom v juhi lahko našel manšete!"

ITALIAN ACCORDIONS

Ročno delo — dobro blago in cene nize. J. A. M. & Co. zadržujemo. BREKPLAČEN pesek. Čelik brezplaten. Po pravilno in vsamom v račun stare harmonike. ITALIAN ACCORDION CO. 1814 Blue Island Ave., Dept. P-12, Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri štane iz ene družine in iz enega naslova t eni naročnik. List Prosveta stane za vsa štana, za štano ali nočeno \$0.50 za eno letno naročnino. Ker pa štani še plačajo pri naslovanju \$1.50 za tednik, se jim to prišteje t naročnik. Mi prištevamo enega, dva ali tri štane t ene družine t eni naročnik. Torej ovdaj ni vzkoka, reči, da je list predrag za štane S. N. P. J. List Prosveta je vada lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$0.50 Za Cleveland in Chicago \$0.75

1 tednik in..... 4.50 1 tednik in..... 4.50

2 tednika in..... 3.00 2 tednika in..... 3.00

3 tednike in..... 2.50 3 tednike in..... 2.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveta, list, ki je vada lastnina.

Pejnasloje: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo sniti datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveta vrsto 0

Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledoših članov moje družine:

Ime _____ Čl. družine št. _____

Ime _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

TELEFON ROCKWELL 2904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, kotedarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanski, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerne, unijako delo prve vrste

Enite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

TILKA GRE

Ulica, kakor so pač ulice na periferiji našega mesta. Ves dan ropočajo po nji samo kakšni težki tovorni avtomobili, do vrha naloženi umazanih zabojev ali pa sodov bencina in petroleja — na ono stran, proti polju, se vlečejo dolge kolone skladišč in za njimi se dvigajo visoki tovarniški dimniki. In ljudje, ki prihajajo in odhajajo: delavci, ki gredo zjutraj pred sedmo na delo v tovarne kleja, čevljev in pločevinastih posod s steklenico črne kave v žepu in s smajlastim lončkom bednega kosila v rokah; železničarske žene, ki opoldne nosijo svojim ljudem je-atl na postajo in v delavnice, in ko se potem vračajo domov, jim iz starih, že precej obrabljenih torb gledajo odpadki lesa ali kakšni povaljani kosi premoga, ki so jih neke pobrale — mimo grede, da se bo malo lažje dala skuhati večerja, pa mlekarice, kmetice iz okolice, ki nosijo po hišah ponujat jajca in sadje, pa stari očanci v blatnih škornjih, ki se vračajo od kakšnih sitnih opravkov na sodnji ali pa na glavarstvu, in nazadnje, po nekajkrat na dan, še policaji. Ulica v predmestju, po kateri nikoli ne pride nobena večja stvar kakor kakšen majhen, neznan, sivo-črn pogreb — pogreb četrtega razreda.

In kakor ta ulica, takšna je kréma sredi nje. Prostor je u-